

dig is uit geloof. De tweede naamval „Gods” vormt voor deze opvatting geen bezwaar, omdat ze behalve „die God eigen is” ook kan beteekenen: „die door God verleend is” of „die voor God geldt”.

Ook hebben we hier niet te maken met kwesties, die misschien voor philologen hun bekoring mogen hebben, maar het leven van den doorsnee kerkmens niet wezenlijk raken. Want als de opvatting, dat de mensch die bekeerd wordt verschillende soorten geloof achtereenvolgens doorwandelen moet, inderdaad Schriftuurlijk houvast zou blijken te vinden in het „uit geloof tot geloof”, dan zou dat voor velen geen geringe koerswijziging in hun leven tot gevolg moeten hebben.

Intusschen zullen we de beantwoording van de gestelde kwesties niet mogen laten beïnvloeden door de vraag, of de dogmatische en praktische consequenties ons bevalen. Dat zou een omkeeren der orde zijn.

In verband met de onderlinge verhouding der vragen zullen we wellicht (zie boven) het best doen, eerst een antwoord op de tweede vraag te zoeken.

Zoo wel Greijdanus als Van Leeuwen meenen te moeten kiezen voor een verbanding van „uit geloof tot geloof” met „geopenbaard”. Het zwaart schijnt wie zoo beslissen het volgende argument te wegen:

In vers 18 lezen we: „Want de toorn Gods wordt geopenbaard.....”. Deze zinnede correspondeert zoo nauwkeurig op wat we in ons vers lezen: „Want de rechtvaardigheid Gods wordt..... geopenbaard.....”, dat men er niet van tusschen kan, aan den tweeden naamval „Gods” in beide gevallen dezelfde beteekenis toe te kennen. Welnu, zoo redeneert men, in „de toorn Gods” wordt uitgedrukt, dat God toornig is; dus moet in „rechtvaardigheid Gods” wel liggen, dat God rechtvaardig is.

Men ziet dus, dat hier het antwoord op de eerste vraag doorslaggevend is voor dat op de tweede. Want nu concludeert men (zie boven): God is niet rechtvaardig uit geloof; dus hoort „uit geloof tot geloof” niet bij „rechtvaardigheid”, maar bij „geopenbaard”, waar het trouwens (en dat is een bijkomend argument hoewel van minder gewicht) ook het dichtst bij staat in den Griekschen tekst.

We kunnen moeilijk anders zeggen, dan dat deze redeneering volkomen sluitend en daarom zeer aannemelijk lijkt op het eerste gezicht.

En toch meenen we, anders te moeten beslissen, en wel om een dwingende reden.

Het is n.l. voor iedereen zonder meer duidelijk, dat Paulus na een uitweiding over Gods toornopenbaring in de heidenwereld (hfdst. 1 vs. 18—32), de positie der Joden (hfdst. 2) en de beteekenis der wet (hfdst. 3: 1—20) in Rom. 3: 21 en 22 naar zijn uitgangspunt (1: 17) terugkeert. Daar heet het n.l.: „Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de Profeten, namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus tot allen (en over allen!) die gelooven”.

Vergelijken we de woorden in deze passage met die uit 1: 17, dan meenen we te kunnen vaststellen:

1e. „Door het geloof” (3: 22) staat gelijk met „uit geloof” (1: 17). Dat blijkt zonneklaar, als we 3: 30 lezen: „Nademaal Hij een eenig God is, die de besnijdenis rechtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof”. Als „uit” in dit verband niet hetzelfde was als „door”, zou het heele argument van de éénheid (en dus het tegenover Jood en heiden gelijk handelen) van God stuk gaan.

2e. „Tot geloof” (1: 17) heeft nu zijn verklaring gevonden in „tot allen die gelooven” (3: 22). Wij schrijven dit voorloopig maar neer zonder nadere adstructie. Die is zeker wel noodig, te meer, nu (voor-zover wij weten) niemand het nog ooit zoo verklaarde, maar komt later, daar ze ons nu te veel zou ophouden.

3e. Nu is het meteen geen vraag meer, waar „uit geloof tot geloof” in 1: 17 bij getrokken moet worden. Immers hoorde het bij „geopenbaard”, dan had hier in 3: 22 moeten staan: „namelijk geopenbaard door het geloof.....” enz.

Maar er staat: „namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof.....” enz. Natuurlijk zijn we benieuwd, wat de door ons bestreden exegeten over 3: 22 te zeggen hebben. En dan komen er pijnlijke verrassingen.

Allereerst is het onbegrijpelijk, wat Greijdanus zegt naar aanleiding van het begin van vers 21. Hier staan de woorden „zonder de wet” in den Griekschen tekst vlak bij „rechtvaardigheid Gods”, maar gescheiden van „is geopenbaard”. Toch heet het ditmaal, dat ze bij beide hooren.

Maar als de woordorde dan hier geen belemmering is, om een eenmaal opgevatte meening te handhaven, verliest ze in 1: 17 ook haar waarde als argument tegen onze opvatting.

En wat de toch zeer veelzeggende herhaling van het woord „rechtvaardiging” in 3: 22 betreft, waar op Greijdanus' standpunt een herhaling van „geopenbaard” te verwachten ware geweest: dit punt wordt door dezen grooten exegeet zelfs niet aangeroerd. Wel maakt hij bij het „door geloof” de zeer juiste opmerking: „sprekt niet van het doen of de openbarings-

wijze Gods.....”, waarin ligt opgesloten, dat „door geloof” niet hoort bij „is geopenbaard”. Maar toch verwijst hij voor „rechtvaardigheid Gods” naar zijn commentaar op 1: 17.

Ook Homerus slaapt wel eens! Van Leeuwen doet het niet veel beter. Aanvankelijk schijnt het van wel. Hij schrijft n.l.:

„De tusschenkomende gedachte van vs 21b maakt het noodzakelijk, dat het hoofdwoord van den zin, dat den ganschen gedachtengang van vs 21—27 beheerscht, wordt herhaald: „Gods gerechtigheid n.l.”; deze wordt dan nader bepaald door de volgende woorden „door geloof in Jezus Christus” enz.

Hier is dus toegegeven, dat „door geloof etc.” een bepaling is bij „Gods gerechtigheid”. Maar wat dan volgt is (zij het met de beste bedoelingen) niets anders dan den tekst geweld doen. Ziehier:

„Het best doen wij, deze gedrongen uitdrukking te verduidelijken door toevoeging van enkele woorden, die wij tusschen () zullen plaatsen; slagen wij erin, daarmede den zin van Paulus' woorden juist weer te geven, dan eerst kunnen wij de vraag stellen naar de beteekenis der woorden „Gods gerechtigheid”.

„Nu echter is zonder wet Gods gerechtigheid openbaar gemaakt..... Gods gerechtigheid n.l. door (d.i. die werkzaam wordt en zich betoont da a r, w a a r) geloof in Jezus Christus (is en die uitgaat) naar en (zich uitstrekt) tot allen die gelooven”.

Wij spatieerden één der inlasschingen. Men ziet, dat Van Leeuwen daar den draai maakt van wat Paulus zegt naar wat hij zelf gezegd wil hebben. Want door de tusschenvoeging van „en zich betoont” wordt de bepaling „door het geloof enz.” toch afhankelijk gesteld van het werkwoord en niet van het zelfstandig naamwoord, terwijl Paulus (juist omgekeerd) het laatste herhaalt en niet het eerste.

Taal houdt de schrijver van de K.V. zoo dus vast aan zijn opvatting, dat „Gods rechtvaardigheid” tot uitdrukking brengt, dat God rechtvaardig is. Hij meent ook bij Rom. 10: 3 dit te moeten handhaven. En dat nu is o.i. al heel wonderlijk. De tekst in kwestie luidt aldus:

„Want alzoo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zoo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen”.

PERSVERSLAG 4e en 5e SYNODE-WEEK

Zitting van Maandagavond 8 November.

Na opening van deze zitting laat de praeses zingen Ps. 133: 1 en 3, en leest hij II Cor. 12: 1—9.

Naar aanleiding van een rapport over „de naam der kerken” namens Commissie I, gelezen door De H. Veltman, spreekt de Synode uit, dat zij in dezen geen besluit neemt, maar deze zaak verwijst naar de deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid, die in de behandeling hiervan rekening zullen hebben te houden met de over deze materie in de vergadering der Gen. Synode gehouden besprekingen, zulks onder nadere verantwoording aan de volgende Generale Synode.

De Part. Synode van Drenthe had t.a.v. deze zaak aan de Synode verzocht er bij de kerken nog eens nadrukkelijk op aan te dringen de postale aandruiding „onderhoudende art. 31 K.O.” overeenkomstig het besluit van de Generale Synode van Enschede 1945, niet dan in noodzakelijke gevallen te gebruiken.

De Synode besluit aan dit verzoek van de Part. Synode van Drenthe te voldoen.

Nadat de praeses nog heeft laten zingen Ps. 75: 1 gaat de assessor voor in dankgebed.

Zitting van Woensdag 10 November.

Nadat de morgen met Commissie-vergaderingen is heengegaan wordt 'smiddags te 2 uur de openbare zitting door den praeses geopend met het laten zingen van Ps. 33: 10, waarna gelezen wordt Philipp. 2: 5—11 en de praeses voorgaat in gebed.

Bij het appél nominaal blijkt de Synode voltallig, behoudens oud. Jasperse, die later ter vergadering komt.

De Bosscha vraagt alsnog opname van zijn in de zitting van Donderdag ingediende en verworpen voorstel in de acta; hiertoe wordt besloten.

Het Moderamen stelt zich voor Donderdagmiddag het rapport over de Zending in behandeling te nemen. De Goossens en De van Ommen, alsmede de kerkeraad van Zwolle zullen tot die vergadering worden uitgenodigd, de frs van Friesland er mee in kennis gesteld.

Aan de orde wordt gesteld het rapport van Commissie IV inzake „Deputaten Kerkbouw”. De Bosscha rapporteert. De kerk van Uithuizen en de Part. Synode van Groningen vragen deputaten om bij de overheid op te treden voor die kerken, welke tot kerkbouw willen komen.

Ook bij dit rapport blijkt tegenstand tegen het benoemen van generale deputaten voor zaken die naar hun meening niet de kerken in 't gemeen raken. Door anderen wordt gewezen op de beperkingen die de overheid aan den bouw oplegt. Het rapport vraagt geen afzonderlijk deputaatschap, doch stelt aan de synode voor te besluiten:

a. Aan Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid op te dragen ook inzake den kerkbouw op verzoek der kerken diligent te zijn bij de betrokken instanties.

b. Bij de benoeming dezer deputaten zoo mogelijk ook een of twee aan te wijzen, die met de materie-kerkbouw volkomen op de hoogte zijn.

Aldus wordt besloten. Hierna komt het herziene rapport van Commissie I aan de orde inzake het op te nemen contact met de Prot.

Leest men nu even verder, dan wordt „eigen gerechtigheid” omschreven als „rechtvaardigheid die uit de wet is” en „rechtvaardigheid Gods” als „rechtvaardigheid die uit het geloof is” (vs 5 en 6). Hier moet nu wel de laatste rest van twijfel verdwijnen ten aanzien van de vraag, of „uit geloof” een bepaling is bij „rechtvaardigheid Gods”.

Maar wij willen nog verder gaan. We kunnen n.l. ook, meenen we, de verklaring van den tweeden naamval „Gods” als „door God verleend, van God afdalend” als onbetwifelbaar juist in 't licht stellen door een vergelijking met Fil. 3: 9. Daar heet het:

„....., niet hebbende mijn rechtvaardigheid die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid die uit God is door het geloof”.

Men ziet: dit vers geeft volkomen dezelfde tegenstelling als Rom. 10: 3. Let er nu op, hoe hier de uitdrukking even is gevarieerd, n.l. „rechtvaardigheid..... uit God”.

Nu citeert ook Van Leeuwen dezen tekst. Maar in plaats van uit te gaan van de niet te loochenen zakelijke overeenstemming met Rom. 10: 3 en zoo de minder duidelijke bewoordingen van laatstgenoemde Schriftplaats te verklaren met behulp van de ondubbelzinnige woordkeus in de eerste, gaat hij omgekeerd te werk: uit gebrek aan letterlijke gelijkheid construeert hij zakelijk verschil. Zoo schrijft hij bij Rom. 10: 3 o.a.:

„Was met de gerechtigheid Gods een door God geschonken..... gerechtigheid bedoeld, dan..... zou..... Paulus hier (evenals Fil. 3: 9) wel geschreven hebben: de gerechtigheid uit God”.

Eerlijk: wij verstaan deze wijze van exegetiseeren niet. Pas deze redeneering nu b.v. eens toe op het door ons hier boven geciteerde Rom. 3: 30 (de wisseling „uit geloof” „door geloof”)!!

Of, om een nog nauwkeuriger parallel te trekken: wil Van Leeuwen soms ook beweren, dat in Rom 4: 11 een andere rechtvaardigheid bedoeld is dan in 10: 6, omdat in het eerste geval de toevoeging luidt: „des geloofs”, maar op de tweede plaats: „uit het geloof”?

Voor ditmaal: genoeg hierover. De rest van de misvattingen die ons bij de juiste exegese van den tekst in-geding den weg versperren, hopen we een volgend maal op te ruimen.

Houwerzijl.

D. HOLWERDA.

Ref. Churches in Noord-Amerika. De rapporteur br A. Zijlstra leest dit rapport voor. Bij de bespreking blijkt, dat sommige bezwaren niet ten volle zijn weggenomen door de wijzigingen in rapport en voorgestelde besluiten. Ook in de discussie worden deze bezwaren niet voor ieder weggenomen. Nadat in het besluit: ten derde door een amendement-Bosscha, dat door de commissie wordt overgenomen, er wijziging is aangebracht, worden de besluiten in dezen vorm aangenomen:

1e. ter beantwoording van en in overeenstemming met den in 't schrijven van de Prot. Ref. Churches gedane voorslag deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken te machtigen met deze kerken in contact te treden, teneinde het scheppen van de relaties voor correspondeerende kerken voor te bereiden.

2e. dat deze deputaten ten aanzien dezer zaak de volgende Generale Synode van advies zullen hebben te dienen.

3e. dat in afwachting van het tot stand komen eener definitieve regeling, de vraag of de predikanten der Prot. Ref. Churches zullen mogen worden toegelaten tot het spreken van een stichtelijk woord in de Geref. Kerken in Nederland in de vrijheid der kerken zal worden overgelaten.

Vervolgens komt aan de orde het rapport van Commissie III inzake de geestelijke verzorging der Militairen. Rapporteur is br van Spronsen. Deze leest het rapport voor, waarna de zitting wordt geschorst tot half zeven.

De avondzitting wordt door den praeses geopend met het laten zingen van Ps. 89: 8. Deze zitting wordt besteed aan de bespreking in eerste ronde van het rapport over de geestelijke verzorging der Militairen en na het zingen van Ps. 79: 7 en dankgebed van den assessor door den praeses gesloten.

Zitting van Donderdag 11 November.

De praeses opent te 9 uur de zitting met het laten zingen van Psalm 106: 1, leest Efeze 4: 22 en v.v. en gaat voor in gebed.

Bij het appél blijkt, dat prof. Holwerda en Oud. Jasperse nog niet aanwezig zijn; deze komen later.

Een tweetal ingekomen stukken worden gelezen, doch komen wegens te laat inkomen niet in behandeling.

De bespreking van het rapport van Commissie III inzake de geestelijke verzorging der militairen wordt voortgezet.

De den Boeft meent, dat wij bij het inslaan van een nieuwen weg inzake de geestelijke verzorging wel de kosten moeten berekenen, niet slechts in financieel opzicht, maar ook ten aanzien van de moeite en tegenstand die we zullen krijgen te overwinnen. Spreker is voor zichzelf bereid dien weg te gaan.

Het veldpredikerschap in zijn tegenwoordigen vorm acht hij onaanvaardbaar. Overheidssteun moeten we niet aanvaarden. Ook br Kooistra wil dezen weg gaan al ziet ook hij den strijd die ons wacht. Eigen offervaardigheid make overheidssteun, waar ook hij tegen is, overbodig. De van Bruggen meent, dat wel vele veldpredikers voor ons onaanvaardbaar zijn, maar niet het veldpredikerschap. Spreker ontwikkelt verschillende bezwaren tegen de gedachte van Batavia. Ook De Doornbos heeft bezwaren, inzonderheid voor het werk van den veldprediker.

1) Over de vraag, of de tusschen haakjes geplaatste woorden al dan niet in den tekst hooren, laten we ons nu niet uit.